

## Täysistunto

### Keskiviikko 13.12.2023 klo 10.00—20.58

#### 4.1. Pääluokka 25 Oikeusministeriön hallinnonala

**Puhemies Jussi Halla-aho:** Esitellään oikeusministeriön hallinnonala koskeva pääluokka 25.

Pääluokan yleiskeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään tunti 30 minuuttia. — Keskustelu, edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

#### *Keskustelu*

**15.01 Minna Reijonen ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Esittelen nyt oikeusministeriön pääluokan 25. Ensimmäiseksi haluan kiittää oikeusministeriötä ja ministeriä erinomaisesta työstä. Useita vuosia oikeusministeriön määrärahatilanne on ollut varsin tiukka, ja olenkin nyt iloinen, että oikeusministeriön hallinnonalalle esitetään yhteensä noin 1,2 miljardia euroa määrärahoja, mikä on 97 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 23 varsinaisessa talousarviossa, kun vuosittain vaihtelevia vaalimenoja ei oteta huomioon.

Julkisen talouden merkittävän sopeuttamistarpeen keskellä sisäinen ja ulkoinen turvallisuus ovat prioriteetteja. Keskeistä on, että jokainen voi luottaa oikeuksiensa toteutumiseen, tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen lain edessä. Rikosprosessiketjun rahoitusta tarkastellaan kokonaisuutena, jotta pullonkauloja ei synny. Rikollisuuden torjumisessa panostetaan ennaltaehkäisyyn ja juurisyiden tunnistamiseen mutta erityisesti rikosvastuun toteuttamiseen.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan lisärahoitus mahdollistaa 1 200 lisähenkilötyövuotta kehyskaudella ja satoja henkilötyövuosia jo vuonna 24. Lisärahoituksella saadaan vakautettua oikeudenhoidon toimijoiden rahoitus- ja henkilöstökehyksiä siten, että ruuhkien purkamiseen lisättyjä määräaikaishuoneita voidaan vakinaistaa, vakituista lisähenkilöstöä rekrytoida ja näiden myötä hillitä henkilöstön vaihtuvuutta sekä jatkuvaa perehdyttämisen ja kouluttamisen tarvetta. Katsomme tärkeäksi, että henkilöstöresurssien tulee olla lisärahoituksen kohdennuksessa keskiössä. Oikeudenhoidon lisäresursointi mahdollistaa käsittelyaikojen asteittaisen alenemisen. Valiokunta pitää tätä erittäin tärkeänä, sillä jokaisen perus- ja ihmisoikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin kohtuullisessa ajassa on tärkeää turvata. Tämä lisää yhteiskunnan vakautta ja ylläpitää luottamusta.

Harmaan talouden torjunta. Hallitusohjelman mukaisesti työtä veronkierron ja harmaan talouden torjumiseksi jatketaan. On tärkeää jatkaa harmaan talouden torjuntaa, ja monen viraston työssä, kuten ulosotossa, se onkin osa arkipäivää. Resurssit myös harmaan talouden torjuntaan ja talousrikosten käsittelyyn parantuvat oikeusministeriön hallinnonalalla oikeudenhoidon rahoitusvajeen paikkaamisen myötä.

Olemme tyytyväisiä siihen, että monet avustukset — kuten ihmiskaupan uhrien auttamisen, Pakolaisneuvonta ry:n ja Naisten Linjan avustukset — on pidetty tasolla, jolle edus-

## Budjetin alikohta PTK 72/2023 vp

kunta ne korotti vuoden 23 talousarvion käsittelyn yhteydessä. Lisäksi Rikosuhripäivystyksen eli Rikun avustustasoa on korotettu 0,1 miljoonalla eurolla. Riku tarjoaa tukea ja neuvontaa rikoksen uhreille. Saamamme tiedon mukaan Rikun rahoituksessa on edelleen vajetta ja ilman lisärahoitusta se ei voi jatkaa palveluitaan nykytasolla enää vuonna 24. Taustalla on selkeä asiakasmäärän kasvu sekä palkka- ja kustannustason nousu. Kiinnitämme myös huomiota lähisuhdeväkivallan vastaisen työn tärkeyteen. Naisten Linjan ja Nollalinja-toiminnan rahoitus on esitetty pidettäväksi vuoden 23 tasolla.

Pidämme tärkeänä esitettyjä lisäpanostuksia rikosten ennaltaehkäisyyn. Rikostorjunta-hankkeiden avustuksiin on hallitusohjelman yhden miljoonan euron lisäyksen ja sisäisen painopistesiiirron jälkeen käytettävissä 2 miljoonaa euroa vuonna 24. Haluamme erityisesti korostaa nuorisorikollisuuden ja jengirikollisuuden ennaltaehkäisyä, joka vaatii oikein kohdennettuja, laaja-alaisia toimia sekä viranomaisten välistä yhteistyötä. Tähän liittyvät oikeusministeriön hallinnonalan kovat ja pehmeät keinot, moniammatillinen Ankkuri-toiminta sekä muutoinkin moniammatillinen tuki, jossa on keskeinen rooli myös kunnilla ja hyvinvointialueilla. Oikeusministeriö on asettanut työryhmän valmistelemaan toimenpideohjelman nuoriso- ja jengirikollisuuden ennaltaehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Pidämme tärkeänä, että erilaisia nuoria ja nuorten hyvinvointia koskevat ohjelmat yhteensovitetaan poikkihallinnollisesti toimivaksi kokonaisuudeksi.

Oikeusministeriöön sijoitettu ihmiskaupan vastaisen työn koordinaatio on saamamme selvityksen mukaan mahdollistanut tarttumisen uusiin haasteisiin. Ihmiskaupan vastainen työ on sisällytetty myös [Juho Eerola: Näihin papereihin! — Puhuja naurahtaa] — Niin, näihin papereihin, kyllä. — talousrikollisuuden, järjestäytyneen rikollisuuden ja lähisuhdeväkivallan vastaiseen työhön. Työn vaikuttavuus on parantunut, mikä näkyy viranomaisten osaamisen kehittämisessä, [Puhemies koputtaa] tunnistettujen ihmiskauppatapausten määrän kasvuna ja tehokkaampana rikosvastuun toteutumisena. Haluamme kiinnittää myös tässä asiassa huomiota poikkihallinnollisen yhteistyön ja hyvinvointialuerajapinnan toimivuuden huomioon ottamiseen. [Puhemies koputtaa] — Anteeksi, puhemies, jos voin vielä jatkaa hetken.

Saamamme selvityksen mukaan myös Ulosottolaitoksen henkilöstö on kuormittunutta ja virastolla on rahoitusvajetta, jota paikataan edellisiltä vuosilta siirtyneillä määrärahoilla. — Kiitos, jatkan sitten myöhemmin seuraavassa puheenvuorossa.

**Puhemies Jussi Halla-aho:** Kiitoksia. — Ministeri Meri, olkaa hyvä, viisi minuuttia.

**15.07 Oikeusministeri Leena Meri:** Kiitos, herra puhemies! Aluksi haluan kiittää valtiovarainvaliokunnan kunta- ja hyvinvointijaostoa ja sen puheenjohtajaa Minna Reijosta sekä lakivaliokuntaa ja työ- ja tasa-arvovaliokuntaa oikeusministeriön hallinnonalan talousarvioesitystä koskevasta hyvästä työstänne ja valiokunnissa käydyistä keskusteluista. Oikeusministeriön hallinnonalan määrärahoilla rahoitetaan demokraattisen oikeusvaltiomme ydintoimintoja. Näitä ovat muut muun muassa kattava julkinen oikeusapu, laadukas syyttäjätoiminta, koko tuomioistuinlaitoksen toiminta ylimmistä tuomioistuimista alueellisiin alioikeuksiin, tehokas ulosottotoiminta, vaikuttava vankeusrangaistusten ja yhdyskunta-seuraamusten täytäntöönpano sekä valtiolliset vaalit — meillähän on pian presidentin vaalitkin.

Oikeusministeriön hallinnonalan budjetiksi ensi vuodelle on ehdotettu noin 1,2 miljardia euroa. Mitoitus on noin 97 miljoonaa euroa suurempi kuin tämän vuoden varsinaisessa

## Budjetin alikohta PTK 72/2023 vp

talousarviossa, kun vaihtelevat vaalimenot jätetään huomiotta. Ne tulevat tietysti päälle. Ensi vuoden budjetissa panostetaan oikeudenhoidon toimintaedellytysten vahvistamiseen, rikosvastuun toteuttamiseen, vankilaturvallisuuteen ja rikollisuuden ennaltaehkäisyyn. Talousarvioesityksessä ehdotetaan ensi vuodelle yhteensä 30 miljoonaa euroa jakautuen oikeusministeriön hallinnonalan viranomaisille erityisesti ruuhkien purkamiseen ja käsittelyaikojen lyhentämiseen. Tämä tapahtuu nimenomaan henkilöstöresursseja lisäämällä. Tämä lisäys on ensimmäinen panostus porrastetusti kasvavaan, oikeudenhoidon selonteossa todettuun nykyisten tehtävien rahoitusvajeen paikkaamiseen, jota on hyvin pitkään odotettu perusrahoituksen oltua vuosikausia vajaa.

Ensi vuoden lisämääräraha on ehdotettu osoitettavaksi hallinnonalan eri toimijoille huomioiden kiireellisyys ja toimijakohtaiset mahdollisuudet siten, että tuomioistuinten osuus on 19,4 miljoonaa, oikeusapu- ja edunvalvontapiirien 3,2 miljoonaa, Risen 3,6 miljoonaa, syyttäjien 2,4 ja muiden toimijoiden 1,4 miljoonaa euroa. Esitetyt lisämäärärahat kohdennetaan henkilöstöressurssien vahvistamiseen. Ensi vuodelle esitetty 30 miljoonaa euroa mahdollistaa jo ensi vuonna henkilöstömäärän lisäämisen usealla sadalla henkilötötyvuodella. Tämä tietysti edellyttää sitä, että rekrytoinnit onnistuvat käytännössä, koska tiedämme, että on myös ollut pulaa esimerkiksi lakimiehistä ja vaikeaa saada joka paikassa virat täytettyä.

Myös kriminaalipolitiikkaa uudistetaan ja rangaistuksia kiristetään. Nämä työt ovat läheneet hyvin käyntiin. Talousarvioesityksessä on huolehdittu myös näiden riittävästä resursoinnista, ja olemme saaneet lainvalmisteluun kriminaalipolitiikan puolelle yhden miljoonan euron määrärahan. Riselle tulee viisi miljoonaa euroa vankilahankkeiden suunnitteluun ja vankiloiden turvatekniikan päivittämiseen. Lisäksi olemme sisällyttäneet talousarvioesitykseen myös yhden miljoonan euron lisämäärärahan vartijoiden opiskelijamäärän nostamiseen. Haasteena on ollut pitkään vartijoiden yksin työskentely ja se, ettei ole riittävästi koulutettuja vartijoita.

Jaoston puheenjohtaja toi esille jengi- ja nuorisorikollisuustilanteen. Hallitus haluaa vahvasti ehkäistä Suomen päättymisen Ruotsin tilanteeseen, jossa katujengien väkivalta, henkirikokset ja aseiden käyttö ovat ryöstäytyneet käsistä. Poikkihallinnollinen työryhmä valmistelee tämän vuoden loppuun mennessä nuoriso- ja jengirikollisuuden torjuntaan liittyvän toimenpideohjelman. Ohjelma sisältää sekä kovia että pehmeitä keinoja. Hallitusohjelma tarjoaa ensi vuodelle yhden miljoonan euron pysyvän lisäyksen rikosten torjuntaan ja ehkäisyyn.

Panokset näkyvät myös uhrien tukipalveluissa ja rikostorjuntahankkeiden pysyvissä avustuspäärahoissa. Esimerkiksi pysyvä rahoitus Rikosuhripäivystykselle on 100 000 euroa — se on pysyvä — ja tuossa katsoin, että valtiovarainvaliokunta oli lisännyt sinne ensi vuodelle vielä 200 000 euroa, mistä kiitän.

Tämä haastava taloustilanne on ollut, niin kuin olemme tänään keskustelleet, todella vaikea selätettävä, mutta siitä huolimatta hallitus on onnistunut hyvin painottamaan varoja sisäiseen turvallisuuteen ja oikeudenhoitoon. Kiitän vielä lopuksi valtiovarainvaliokuntaa 500 000 euron lisäyksestä vankeudenaikaisen päihdekuntoutuksen edistämiseen. — Kiitos.

**Puhemies Jussi Halla-aho:** Kiitoksia. — Edustaja Ohisalo, olkaa hyvä.

## Budjetin alikohta PTK 72/2023 vp

**15.12 Maria Ohisalo vihr:** Arvoisa puhemies! Kiitän ministeriä siitä, että uusi hallitus on nyt budjettivalmistelussaan huomionut viime vuonna laaditun laatuaan ensimmäisen valtioneuvoston selonteon oikeudenhoidosta ja sen toimintaedellytyksistä. Nyt selonteon hengessä oikeusministeriön hallinnonalan määrärahataso vahvistuu, ja tästä kiitän hallitusta. Lakivaliokunta on pitkään ja toistuvasti kiinnittänyt vakavaa huomiota oikeudenhoidon riittämättömiin määrärahoihin ja siitä aiheutuviin ongelmiin, kuten oikeudenkäyntien ja käsittelyaikojen liian pitkään kestoon ja alan henkilöstön kuormittumiseen.

On myös aito ongelma, miten tässä maassa ihmiset saavat oikeutta, kun yhä useammalla ei ole varaa hakea oikeutta. Hallituksen leikkauspolitiikka tulee valitettavasti ajamaan ihmisiä velkaantumiseen ja köyhyYTEEN. Oikeusvaltiossa ihmisten mahdollisuudet saada oikeutta tulevat luultavasti jatkossa myös heikkenemään. Kysynkin ministeriltä, aikooko hallitus ottaa valmisteluun jollain tavalla sen, että sekä julkista että yksityistä oikeusapua olisi paremmin tarjolla jatkossa. Ensi vuodelle suunniteltu 30 miljoonan euron lisäys oikeudenhoidon resurssien varmistamiseen on erittäin tärkeä askel oikeaan suuntaan, vaikka summa ei vielä riitäkään kattamaan koko lisärahoituksen tarvetta.

Arvoisa puhemies! Toivon ministerin kiinnittävän myös erityistä huomiota lakivaliokunnan huomioon siitä, että oikeusministeriön hallinnonalalle on julkisen talouden suunnitelman mukaan tulossa vuodesta 25 lähtien toimintamenosäästöjä. Katsoimme valiokunnassa, että olisi tärkeää, että mahdollisten säästövelvoitteiden kattamiseksi ei jouduttaisi sopeuttamaan toimintaa eikä säästöjä kohdennettaisi henkilöstöresursseihin.

Arvoisa puhemies! Yksi asia, josta olen erityisen huolissani, on Ulosottolaitoksen tilanne. Ulosottotoimen rahoitus on syöksykierteessä, ja ulosoton määrärahat ovat ensi vuonna alijäämäiset. Budjettiesitykseen ei myöskään sisälly ensi vuodeksi Ulosottolaitokselle lisäämäärärahaa Venäjään kohdistettujen pakotteiden täytäntöönpanoon, ja tämä on vakava puute. Pakoteasiat työllistävät nimittäin Ulosottolaitosta jatkuvasti, ja toivottavasti myös enenevässä määrin pakotteita saadaan liikkeelle. Pakotteet tulevat todennäköisesti jatkuamaan vielä vuosia, ja liian pienten resurssien takia Ulosottolaitos ei kykene niiden ohella kunnolla hoitamaan muita tehtäviään, kuten vaikkapa tärkeää harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaa. Me kaikki tässä eduskunnassa olemme sitoutuneet tukemaan Ukrainaa kaikin mahdollisin tavoin. Tähän kuuluu myös sitoutuminen Venäjän vastaisiin pakotteisiin. Miten hallitus siis aikoo varmistaa, että Ulosottolaitoksella on todelliset mahdollisuudet valvoa pakotteiden toteutumista?

Arvoisa ministeri! Toivon myös, että Rikosuhripäivystyksen resurssivaje jatkossa korjataan ja että ihmiskauppaa ja lähisuhdeväkivaltaa torjutaan aktiivisesti ja myös niin, että se tehdään yhteistyössä muiden hallinnonalojen kanssa. Tärkeää on myös se, että jatkatte edellisen hallituksen työtä nuorisojengirikollisuuden torjunnassa, että etsitään sekä niitä kovia että pehmeitä keinoja kuunnellen asiantuntijoiden ohjeistuksia.

Arvoisa puhemies! Oikeusvaltiossa jokaisella tulee olla tosiasiallinen mahdollisuus hakea oikeutta, ja tätä varten oikeusministeriön hallinnonalalle on varattava riittävät resurssit.

**Puhemies Jussi Halla-aho:** Kiitoksia. — Edustaja Gebhard, olkaa hyvä.

**15.16 Elisa Gebhard sd:** Arvoisa puhemies! Lakivaliokunnassa olemme aika hyvässä yksituumaisuudessa työskennelleet koko syksyn, mikä kertoo siitä, että huoli oikeudenhoidon tilasta on yhteinen ja jaettu. Kuten tiedämme, oikeudenkäyntien kesto on esimerkiksi

## Budjetin alikohta PTK 72/2023 vp

EU-komission oikeusvaltiokertomuksissa esiintynyt toistuva Suomea koskeva huolenaihe. Olemmekin pitäneet lisämäärärahoja oikeudenhoidon toimijoille tarpeellisina, joskaan ne eivät täysin vastaa viime vaalikaudella laadittua ja laajalti asiantuntijoilta kiitosta saaneen oikeudenhoidon selonteon edellyttämää tasoa. Minusta me tarvitsemme jatkossakin yhteisymmärrystä siinä, että oikeudenhoito kaipaa vahvistusta ja että selonteon linjalle enemmän tai myöhemmin päästään ja luodaan suunnitelma tämän saavuttamiseksi.

Oikeudenhoidon toimivuudessa on pitkälti kyse henkilöstöstä. Onkin tärkeää, että riittävän henkilöstöresurssin mahdollistamiseen kiinnitetään määrätietoisesti huomiota eikä henkilöstöstä tulla säästämään. Esimerkiksi käräjänotaarien määrän lisääminen, kuten hallitusohjelmassa on todettu, saa varmasti SDP:ltä tukea, mutta myös tähän tarvitaan asiantuntijoiden mukaan resursseja.

Toisaalta on myös syytä huomioida työn pito- ja vetovoima. Esimerkiksi Syyttäjälaitoksen ja Tuomariliiton jäsenkyselyt kertovat karua kieltä epäasiallisen käytöksen ja vaikuttamisen kohteiksi joutumisesta näissä ammateissa. Siksi olen hyvin pettynyt siitä, että hallitus ei viitsi edes yrittää maalittamisen kriminalisointiin tähtääviä toimenpiteitä, vaan on heittänyt hanskat tiskiinkin, koska asia koetaan vaikeaksi. Toivon todella, että hallitus kuuntelisi oikeusvaltion toiminnasta huolehtivien mielipidettä tässä asiassa.

Palatakseen vielä näihin rahoitustarpeisiin on myös pakko todeta, että sinänsä hyvin tärkeä tavoite poliisin määrärahojen lisäämisestä täytyy myös huomioida oikeudenhoidon toimijoiden rahoituksessa tai muuten tästä seuraa enemmän pitkittyneitä oikeusprosesseja.

Talousrikollisuuden torjunta. Tärkeä aihe, joka nousi myös esille aikaisemmissa puheenvuoroissa, ja siksi haluan kiinnittää huomion paitsi harmaan talouden torjunnan resurssien riittävyyteen myös Ulosottolaitoksen hyvin kriittiseen tilanteeseen. Ulosottolaitos on tuonut kuulemisten yhteydessä esille, että lisäresurssien tarve on kova esimerkiksi Venäjä-pakotteiden täytäntöönpanon mahdollistamiseksi.

Kesto-ongelma eli oikeuden saatavuus on myös asia, josta olemme lakivaliokunnassakin yksituumaisesti lausuneet. Esimerkiksi pieni- ja keskituloisen kynnys lähteä hakemaan ratkaisua asiaansa tarvittaessa tuomioistuimen kautta ei saa muodostua kohtuuttoman vaikeaksi.

Lopuksi en voi olla toteamatta, että pidän hivenen ongelmallisena, kuinka täällä hallituksen retoriikassa hurskastellaan nuorisorikollisuuden torjunnalla samalla, kun teidän politiikallanne lisätään juuri sellaisia tekijöitä, joiden tiedämme lisäävän osattomuutta yhteiskunnassa. Sellaiset asiat kuten syrjäytyminen, näköalattomuus, segregatio ja eriarvoisuus luovat valitettavasti otolliset olosuhteet myös rikollisella käytöksellä oirehtimiselle, ja nimenomaan kovin eriarvoisissa yhteiskunnissa rikostilastot tuppaaavat olemaan korkealla. Toivon kuitenkin, että hyvä yhteisymmärryksemme oikeudenhoidosta sinänsä voisi tulevaisuudessa koskea myös rikollisuuden ennaltaehkäisyä ja näiden juurisyiden hahmottamista.

**Puhemies Jussi Halla-aho:** Kiitoksia. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

**15.21 Eemeli Peltonen sd:** Arvoisa puhemies! Käsittelemme nyt oikeusministeriön pääluokkaa valtion ensi vuoden talousarvioesityksestä. Hallitus tekee tässä oikeusministeriön hallinnonalalla monia tärkeitä panostuksia oikeudenhoitoon tulevan vuoden aikana, mistä hallitukselle haluan antaa myöskin omalta osaltani kiitoksen.

## Budjetin alikohta PTK 72/2023 vp

Tämä oikeusministeriön hallinnonala ja pääluokka onkin yksi niistä kokonaisuuksista, joissa tehtäviä panostuksia ja avauksia on helppo tukea ja niihin yhtyä myös täältä oppositiosta käsin. Taustalla tosiaankin vaikuttaa, kuten edellisissä puheenvuoroissa jo todettiin, viime vaalikaudella laadittu oikeudenhoidon selonteko, jonka tavoitteisiin kaikki ryhmät ovat laajasti sitoutuneita. Selonteko on antanut hyvän pohjan myös uudelle hallitukselle toimia oikeudenhoidon resursseja vahvistaen alkaneella vaalikaudella. Laadukas, riippumaton ja tehokas oikeudenhoito on oikeusvaltiomme yksi aivan keskeisistä peruskivistä. Sillä on myös vahva yhteys sisäiseen turvallisuuteen, sen lujittamiseen ja ylläpitämiseen.

Nyt, kun olemme tässä eduskunnan budjettisyyskysssä päässeet tänne budjetin palautekeskusteluun asti, tahdon vielä muutaman havainnon lakivaliokunnan jäsenenä tehdä itsekin oikeusministeriön hallinnonalan asioista ja siirryn käsittelemään niitä seuraavaksi.

Sivuan ensin tätä Ulosottolaitoksen tilannetta. Lakivaliokunta nosti omassa budjettilausunnossaan esiin huolen Ulosottolaitoksen resursseista, mihin myös valtiovarainvaliokunta omassa mietinnössään yhtyi. Lakivaliokunta totesi seuraavasti: ”Ulosottolaitos on kuitenkin talousarvioesityksen ja julkisen talouden suunnitelman valiokuntakäsittelyssä tuonut esiin, että ulosottotoimen rahoitus on vahvassa syöksykierteessä ja ulosoton määrärahat ovat ensi vuonna alijäämäiset. Niin ikään Ulosottolaitos on kiinnittänyt huomiota siihen, että ensi vuoden talousarvioesitykseen ei sisälly Ulosottolaitokselle lisämäärärahaa Venäjän ja Ukrainan välisen sodan johdosta asetettujen pakotteiden täytäntöönpanoon.”

Juuri tähän pakotteiden täytäntöönpanoon ja siihen, että Ulosottovirasto pystyy niitä tosiasiallisesti annetuilla resursseilla toimeenpanemaan, haluan itsekin kiinnittää huomiota ja huolta asiasta kantaa. On nimittäin niin, että kun katsomme näitä päivän uutisia, viime ajan uutisia, on valitettavaa ja huolestuttavaa, että sota Ukrainassa jatkuu, Venäjän hyökkäyssodalle ei loppua ole tulossa, ja kuten valiokunnat ovat nostaneet esiin, näitä pakotteita todennäköisesti tullaan jatkamaan ja niiden kanssa elämään vielä pitkään — kuten oikein onkin, että niitä Venäjälle on kohdistettu. Tätä taustaa vasten on tärkeää se, että Ulosottolaitoksella on sitten myös edellytykset toteuttaa ja toimeenpanna näitä pakotteita, etteivät ne jää vain kuolleiksi kirjaimiksi. Olisin kysynyt oikeusministeriltä: millaiseksi te arvioitte Ulosottoviraston mahdollisuudet toimeenpanna pakotteita näillä annetuilla resursseilla ensi vuonna?

Sitten seuraavaksi muutama havainto rikosprosessiketjusta. Sekin on aivan oikein, kuten todetaan, että poliisin määrärahojen lisäämisen täytyy näkyä myös oikeudenhoidon määrärahoissa. Lakivaliokunta ja myös valtiovarainvaliokunta ovat näissä omissa kannanotoissaan ottaneet siihenkin selkeän kannan. Pidän erittäin hyvänä sitä, että näitä asioita on lähdetty viemään eteenpäin yhdessä. On selvää, että meillä täytyy olla samaan aikaan resurssien kunnossa myös oikeudenhoidolla, niin kuin ne ovat kunnossa poliiseillakin. Molemmat ovat tässä kokonaisuudessa määrärahansa toden totta ansainneet, jotta saamme vahvistettua myös turvallisuutta kokonaisuutena.

Aivan lopuksi haluan kiittää lakivaliokuntaa, sen puheenjohtaja, edustaja Eerolaa ja kaikkia jäseniä, tänä syksynä hyvin käynnistyneestä yhteistyöstä. Valiokunnan työskentely on ollut pitkälti hyvin yksimielistä, ja niinhän oli myös tämä meidän budjettilausuntomme. Tältä pohjalta on hyvä jatkaa yli puoluerajojen yhteistyötä oikeudenhoidon kehittämiseksi ja resurssien varmistamiseksi. Kiitos myöskin oikeusministerille.

**Puhemies Jussi Halla-aho:** Kiitoksia. — Edustaja Eerola, olkaa hyvä.

## Budjetin alikohta PTK 72/2023 vp

**15.26 Juho Eerola ps:** Arvoisa herra puhemies! Tätä puheenvuoroa ei voi aloittaa mil-lään muulla tavoin kuin kiittämällä edustaja Peltosta, myöskin koko lakivaliokuntaa, jonka kanssa olen saanut tämän syksyn työskennellä. Peltosen sanoin: erittäin hyvä yhteistyö on meillä valiokunnassa ollut pöydän yli sekä opposition puolelta hallitusta kohtaan että hal-lituksen puolelta oppositiota kohtaan. Tämä henki toivottavasti jatkuu. Kun tässä nyt on koko syksyn ja erityisesti viime viikon, tämän viikon kuunnellut näitä keskusteluja, joita tässä salissa on käyty erinäköisistä teemoista, kuinka oppositio ja hallitus ovat toistensa kimpussa olleet, niin se on ollut hämmentävää, kun vertaa sitä siihen tunnelmaan, mikä meillä valiokunnassa on ollut. — No pikkaisen tuli kyllä kritiikkiä, totta kai, oppositiopuo-lueilta, vähän ja ihan oikeutettuakin, mikä liittyy tähän Ulosottolaitoksen toimintaan, mut-ta aivan kuten siinä todettiin, niin sekä lakivaliokunta että myöskin valtiovarainvaliokunta ovat sitten nostaneet tämän lausunnoissaan esille ja edellyttävät, että tätä tilannetta seura-taan.

Ja toinen, mitä pitää seurata, ovat todellakin nämä, mitkä tulivat muutamassakin edelli-ssä puheenvuorossa, poliisien määrärahalisäykset, että jos poliisien määrä nousee, niin se tulee näkymään myös sitten oikeusministeriön hallinnonalalla. Lohdutukseksi voi sa-noa, että se ei varmaan ihan heti näy kuitenkaan. Ei se poliisien määrä saman tien kuiten-kaan lisäännä, poliisikoulutuskin jonkun verran aikaa kestää. Mutta on ihan totta, että tätä tulee seurata, eli jossain vaiheessa, kun poliisilla on lisää resursseja, niin sitten myöskin vaaditaan lisää resursseja sinne oikeusministeriönkin hallinnonalalle.

Tosiaan, niin kuin tuossa ministerikin jo totesi ja edustaja Reijonen VaVin puolelta, oi-keusministeriön hallinnonalan määrärahat nousevat nyt merkittävästi, ja se summa on yh-teensä 1,2 miljardia euroa, joka on 119 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 2023 var-sinaisessa talousarviossa oli. Tämä lisärahoitus mahdollistaa 1 200 lisähenkilötyövuotta tällä kehyskaudella ja satoja henkilötyövuosia jo ensi vuoden aikana. Näin ollen voimme vakauttaa oikeudenhoidon toimijoiden rahoitus- ja henkilöstökehyksiä, mikä on erittäin olennaista tämän meidän oikeusturvamme toteutumisen kannalta.

No, hallitus on tehnyt päätöksiä, joilla varmistetaan oikeusjärjestelmän toimijoiden riit-tävä rahoitus. Lisäksi on vahvistettu suomalaista oikeusvaltiota esimerkiksi lisäämällä tuo-mareiden määrää ja parantamalla oikeuspalvelujen saatavuutta tulevaisuudessa. Tämä on ollut osa laajempaa ponnistusta kohti hyvää oikeusturvatasoa, kun se vielä vuonna 2022 oli arvioitu tyydyttäväksi. Tietenkin tavoitteena pitää olla, että jossain vaiheessa se on peräti kiitettävää.

Tuomioistuinten, oikeusapupalvelujen, syyttäjien ja rangaistuksen täytäntöönpanon määrärahoja kasvatetaan merkittävästi vastaten näin siihen pitkään jatkuneeseen, täälläkin todettuun tarpeeseen. Esimerkiksi tuomioistuinten määrärahat kasvavat nyt 11 prosenttia, Syyttäjälaitoksen määrärahat myöskin sen saman 11 prosenttia. Lisäksi hallitus on osoitta-nut huomiota rikollisuuden ennaltaehkäisyyn eli niihin pehmeisiin keinoihin, kriminaali-politiikan kiristysten valmisteluun sekä Rikosseuraamuslaitoksen hankkeisiin. Kaiken kaikkiaan tämä on osa laajempaa pyrkimystä parantaa oikeusministeriön hallinnonalan toi-mintaa ja vastata tähän kasvaneeseen tarpeeseen.

Näitten edellä mainittujen toimenpiteiden myötä voimme olla varmoja siitä, että oikeus-valtion peruspilareita vahvistetaan ja oikeusturva paranee, mikä edelleen sitten taas palve-lee kaikkia meidän kansalaisiamme. — Kiitokset.

**Puhemies Jussi Halla-aho:** Kiitoksia. — Edustaja Reijonen.

## Budjetin alikohta PTK 72/2023 vp

**15.30 Minna Reijonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Jatkan nyt äsken aloittamaani puhetta, ja kiitoksia oikeusministeri Leena Merelle hyvästä puheenvuorosta. Nyt käsitellään tosiaan oikeusministeriön hallinnonalaa. Kuten tuossa äsken jo kävi ilmi, monta asiaa on mennyt parempaan suuntaan.

Venäjän Ukrainassa aloittaman hyökkäyssodan johdosta asetettujen pakotteiden täytäntöönpanon tehtävät työllistävät myös Ulosottolaitosta huomattavasti. Valiokunta pitää lakivaliokunnan tavoin tärkeänä, että Ulosottolaitoksen resurssien tilannetta seurataan.

Esitämme noin 284:ää miljoonaa euroa, joka on noin 39 miljoonaa euroa kuluvan vuoden varsinaista talousarviota enemmän. Määrärahan korotus aiheutuu Vantaan vankilan rakennushankkeesta, 13,1 miljoonaa euroa, lisäyksestä vankilahankkeiden suunnitteluun ja vankiloiden turvatekniikan päivittämiseen, 5 miljoonaa euroa, josta 1,7 miljoonaa euroa suunnitteluun, oikeudenhoidon turvaamisen lisäyksestä, 3,6 miljoonaa euroa, sekä lainsäädäntömuutoksista koskien seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistusta, 4,15 miljoonaa euroa, ja tupakoinnin kieltoa suljettujen vankiloiden sisätiloissa, 1,1 miljoonaa euroa.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan määrärahat antavat hyvät lähtökohdat toiminnan nykyisen tason ylläpitämiseksi. Vuodelle 24 osoitettu viiden miljoonan euron lisärahoitus uusien vankilahankkeiden suunnitteluun ja turvatekniikan päivittämiseen tulee tarpeeseen, joskin toiminnan tason nostaminen lainsäädännön vaatimusten edellyttämälle tasolle tulisi vaatimaan selvästi merkittävämpään lisäystä.

Suuri osa vankiloista on vanhoissa rakennuksissa, ja yli puolet vankiloista on vuoteen 30 mennessä taloteknisesti ikänsä puolesta peruskorjauksen tarpeessa. Suljettujen vankiloiden kapasiteetti on täysimääräisessä käytössä, ja arviona on, että vankimäärä tulee kasvamaan myös ilman uutta lainsäädäntöä. Vuoden 22 vankilaverkkoanalyysissa arviona oli, että vuonna 30 vankiloissa olisi keskimäärin päivittäin 3 100 vankia. Hallitusohjelman mukaiset lainsäädäntömuutokset tulevat edelleen lisäämään Rikosseuraamuslaitoksen asiakasmääriä, mikä edellyttää vankipaikkojen ja henkilöstön lisäämistä.

Valiokunta nostaa esille huolen siitä, että vankipaikkojen määrän haasteet tulevat pian ratkaistavaksi ja vankilatiloja koskevat ratkaisut vievät aikaa. Vankilaverkostoa ja sen kehittämistä on syytä huolella arvioida. Huolena on myös jo pidempään jatkunut haaste koulutetun vankilahenkilöstön saatavuudesta.

Valiokunta kiinnittää lakivaliokunnan tavoin huomiota palvelujatkumoihin rangaistuksen täytäntöönpanon aikana ja rangaistuksen suorittamisen jälkeen. Tässä olennaista on yhteistyö hyvinvointialueiden kanssa. Mikäli palvelujatkumo ei ole toimiva, voivat rangaistuksen täytäntöönpanon aikana tehdyt kuntoutustyön, kuten päihdekuntoutuksen vaikutukset valua hukkaan. Valiokunta toteaa, että uusintarikollisuuden ennaltaehkäisy on vaikuttavaa toimintaa, joka maksaa itsensä takaisin yhteiskunnalle. Valiokunta lisää momentille 500 000 euroa vankeuden aikaisen päihdekuntoutuksen edistämiseen.

Kiitan myös kunta- ja hyvinvointijaostoa jaostotyöskentelystä ja myös valtiovarainvaliokunnan jäseniä mukavasta työstä. On kyllä sujunut yhteistyössä tuo työ valiokunnissa ja jaostoissa. — Kiitos.

**Puhemies Jussi Halla-aho:** Kiitoksia. — Edustaja Koskela, Minja, olkaa hyvä.

**15.34 Minja Koskela vas:** Arvoisa puhemies! Oikeus- ja sivistysvaltiossa jokaisen mahdollisuus saada oikeutta on turvattava. Siksi oikeudenhoidon resursseista on pidettävä huolta. Oikeudenkäyntien kohtuuton kesto ja hinta ovat perusoikeusongelmia, jotka uhkaa-



## Budjetin alikohta PTK 72/2023 vp

vat kansalaisten mahdollisuuksia saada oikeutta. Olen siinä käsityksessä, että tämän asian korjaamisesta on jokseenkin laaja konsensus yli puoluerajojen, ja se on hyvä asia. Oikeudenhoidon vakava resurssivaje on kurottava umpeen kotimaisen oikeusvaltion turvaamiseksi. Lisäksi oikeudenkäyntien kestoa on lyhennettävä ja hintaa sekä kuluriskiä alennettava. Jokaisella on oltava oikeus viedä asiansa oikeuteen varallisuudesta tai taustasta riippumatta.

Vasemmistoliitto tukee oikeusministeriön hallinnonalan määrärahatason vahvistamista oikeudenhoidon selonteon mukaisesti. Talousarvioesityksen 30 miljoonan euron lisäys oikeudenhoidon resurssien varmistamiseen on tärkeä askel oikeaan suuntaan, ja kiitän tästä ministeriä. Lisäys ei kuitenkaan vielä täysin vastaa oikeudenhoidon selonteon mukaista kyseisen vuoden lisärahoituksen tarvetta, eli vaikka oikeudenhoidon määrärahat vahvistuvat erityisesti vuodesta 25 lähtien, on huolestuttavaa, että julkisen talouden suunnitelman mukaan oikeusministeriön pääluokkaan osoitetaan hallitusohjelman mukaisesti vuodesta 25 alkaen myös toimintamenojäätöjä. Säästövelvoite on harmillinen, sillä hallinnonalan resurssit vaatisivat kipeästi lisäystä kotimaisen oikeusvaltion turvaamiseksi.

Haluan vielä huomioda, että toimiva rikosoikeuden hoito edellyttää tasapainoista ja riittävää resursointia kaikille rikosprosessiketjuun kuuluville toimijoille. Toisin sanoen kun lisätään poliisin rikostorjunnan määrärahoja, tulee huolehtia myös oikeudenhoidon toimijoiden määrärahatarpeista oikeasuhtaisesti ja tasapainoisesti, jotta Syyttäjälaitoksessa, tuomioistuimissa, oikeusavussa tai Rikosseuraamuslaitoksessa ei synny pullonkauloja rikosprosessiketjuun.

Lopuksi haluaisin minäkin kiittää lakivaliokuntaa ja valiokunnan puheenjohtaja Juho Eerolaa rakentavasta ja hyvästä yhteistyöstä. Olen näin ensimmäisen kauden kansanedustajana tosi iloinen siitä, että olen päässyt tähän valiokuntaan tekemään töitä.

**Puhemies Jussi Halla-aho:** Kiitoksia. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä.

**15.36 Mira Nieminen ps:** Arvoisa puhemies! Ensin kiitokset oikeuden hallinnonalalle, ministerille ja lakivaliokunnalle työstänne. Jotta oikeusvaltio voi toimia, se tarvitsee luotettavat ja toimivat oikeuden palvelut. Kansalaisten oikeusturvan kokemukset ovat heikentyneet samalla, kun poliisi, syyttäjät ja tuomioistuimet ovat ruuhkautuneet ja henkilöstön jaksamista koetellaan. Jos ihmiset eivät saa oikeudellisia palveluja tai kokevat ne heikoiksi, luottamus oikeusjärjestelmään ja oikeusvaltioon rapautuu heikentäen yleisesti koko yhteiskuntaa. Henkilöstön veto- ja pitovoimaa tulee lisätä näillä saroilla, mutta myös vankeinhoidossa vartijoiden suhteen.

Yhteiskunnan turvallisuuden kehitys on mennyt suuntaan, jossa rikollisuuden ennaltaehkäisyyn pitää panostaa ja kriminalisoinneissa tehdä kiristyksiä. Tästä kertovat ikävällä tavalla lisääntyneet ja taas viime aikoinakin ikävästi esillä olleet nuoriso- ja katurikollisuustapaukset, joissa on tehtävä moninaisia toimenpiteitä eri sektoreilla. Tämä tulee kuormittamaan myös oikeushallintoa. Tiedonkulkua viranomaisten kesken on joustavoitettava ja kiinnitettävä huomiota ict-kuluihin, jotka syövät muuta taloudellista resurssia.

Tuomioistuinlaitosten perusrahoitus on ollut riittämätön jo vuosikausia, ja osaltaan se aiheuttaa vakavaa haittaa oikeusturvan toteutumiselle. Syyttäjälaitoksen resursseja vahvistetaan, ja onkin huolehdittava, että heidän toimintaedellytyksensä voidaan turvata tilanteessa, jossa muun muassa poliisin tutkintaan panostetaan. Näillä toimenpiteillä voidaan lisätä laadukkuutta, sujuvuutta ja nopeutta.

## Budjetin alikohta PTK 72/2023 vp

Rikosseuraamuslaitoksen osalta pyritään vähentämään rangaistusta suorittavien uusintarikollisuutta ja edistämään vankeusaikaista päihdekuntoutusta, josta onkin tullut paljon palautetta, että se ei toimi. Myös Rikosseuraamuslaitoksen toiminta ja vankeinhoito vaativat turvallisuuteen liittyviä päivityksiä. Uhrien asemaa tulee parantaa, ja Rikosuhripäivystykseen tehtävät lisäykset ovatkin kannatettavia. Uhrien asemaa ei voi koskaan liikaa korostaa.

Onkin siis oikein, että oikeusministeriön hallinnonalalle esitetään 119 miljoonan euron lisäystä vuoteen 2023 verrattuna. — Kiitos.

**Puhemies Jussi Halla-aho:** Kiitoksia. — Edustaja Keto-Huovinen, olkaa hyvä.

**15.39 Pihla Keto-Huovinen kok:** Arvoisa puhemies! Ministeri! Tällä viikolla saimme lukea, kuinka 16-vuotias poika ampui 19-vuotiasta poikaa vain muutaman korttelin päässä täältä Eduskuntatalosta. Pahemmilta vammoilta välttyttiin, koska uhrilla oli luotiliivi, ja kävi tuuri, ettei luoti kimmonnut mistään tai osunut sivullisiin. Tämä ei kuitenkaan ole ainoa nuoren tekemä vakava väkivallanteko vaan ikävä kyllä vain yksi monista. Talousarviossa esitetäänkin lisäresursseja rikollisuuden ennaltaehkäisyyn ja jengirikollisuuteen puuttumiseen, mikä on todella tärkeää tässä ajassa.

Hallitusohjelmassa nuorisorikollisuuteen luvataan puuttua kovilla ja pehmeillä keinoilla, ja ministeriö on asettanut työryhmän valmistelemaan nuoriso- ja jengirikollisuuden vastaisia toimia, kuten ministerikin täällä tänään totesi. Olisikin erittäin toivottavaa, että työryhmän työstä tulisi kättä pidempää mahdollisimman nopeasti, sillä nyt tarvitaan päätöksiä. Kysyisinkin ministeriltä: missä vaiheessa tämä työryhmän työ on, ja milloin muun muassa laittomien ampuma-aseiden rangaistuksien kiristämistä koskeva hallituksen esitys saadaan eduskuntaan?

Arvoisa puhemies! Oikeusvaltiolla on keskeinen rooli toimivassa demokratiassa. Oikeudenhoito on yksi valtion ydintehtävistä ja oikeushallinnon tehtävät yhteiskunnan toiminnan kannalta välttämättömiä. Oikeusvaltio ei saa olla olemassa vain juhlapuheissamme, vaan sen tulee toteutua myös käytännön tasolla. Viime vuosina rikosasioiden tutkinta ja käsittelyajat ovat prosessin kaikissa vaiheissa kasvaneet tavalla, joka estää ihmisten oikeuksiin pääsyn käytännössä, eikä näin tule olla, jos puhumme oikeusvaltiosta. Jotta suomalaisten oikeusturva voi toteutua, on koko rikosprosessiketjun — poliisien, syyttäjien, tuomioistuinten ja vankeinhoidon — oltava riittävästi resursoitu.

Viime kaudella lakivaliokunnan aloitteesta tehty oikeudenhoidon selonteko käsitteli laajasti oikeudenhoidon toimintaedellytyksiä, ja siitä ilmeni hyvin jo vuosia jatkunut oikeudenhoidon perusrahoituksen riittämättömyys. Selonteon mukaan oikeudenhoidon toimintaedellytysten turvaamiseksi ja kohtuullisiin oikeudenhoidon tavoitteisiin pääsemiseksi tarvitaan yhteensä noin 1 200 henkilötyövuoden lisäys vuoteen 2030 mennessä, mikä edellyttää oikeudenhoidon perusrahoituksen pysyvää lisäämistä keskimäärin 90 miljoonalla eurolla vuodessa.

Talousarvioesitykseen sisältyvä lisäys ei täysin vastaa oikeudenhoidon selonteon mukaista lisärahoituksen tarvetta nykyisten tehtävien hoitamiseksi, mutta se on askel oikeaan suuntaan. Hallinnonalan määrärahojen nostaminen parantaa hallinnonalan mahdollisuuksia vakinaistaa ja rekrytoida lisää henkilöstöä suunnitelmallisesti. Tällä toivottavasti on vaikutusta myös alan veto- ja pitovoimatekijöihin. Henkilöstö on tällä hetkellä todella

## Budjetin alikohta PTK 72/2023 vp

kuormittunutta ja vaihtuvuus on suurta, ja toivon mukaan nämä määrärahat tulevat tähän ongelmaan vaikuttamaan.

Huoleni koskee kuitenkin myös sitä, onko meillä, mistä rekrytoida, ja miten saamme ihmiset pysymään alalla ja mitä kaikkea me voimme tehdä, jotta näin olisi. Pelkästään resursien lisääminen ei yksin riitä. Oikeusvaltioon panostaminen on meiltä kaikilta turvallisuusteko. — Kiitos.

**Puhemies Jussi Halla-aho:** Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

**15.43 Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Hyvä ministeri! Oikeusministeriön alla on myös rauhantyön rahoitus Suomessa. Aikana, jolloin Euroopassa käydään sotaa ja useat aseelliset konfliktit riehuvat maailmalla, työtä rauhan ja turvallisuuden edistämiseksi tarvitaan kenties enemmän kuin koskaan. Rauhantyöllä edistetään kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestyksen ja kansainvälisen oikeuden tunnettavuutta, aseidenriisuntaa ja keskinäistä luottamusta lisääviä keinoja — siis varsin tarpeellisia toimia myös meillä Suomessa.

Merkittävin osa suomalaisten rauhanjärjestöjen rahoituksesta on tullut valtion rahoituksesta. Ensi vuoden budjetissa näitä rahoja ollaan leikkaamassa radikaalisti, mikä tarkoittaa erittäin vaikeita aikoja suomalaiselle rauhantyölle. Tämän oikeusministeriön alla olevan momentin leikkaus vastaa kahta kolmasosaa rauhantyön budjetista. Rahoitus laskee 850 000:sta 325 000 euroon. Tällaisina aikoina rauhantyö on viimeisiä asioita, joista tulisi leikata. Haluankin kysyä perusteluja tälle ja toivoo kovasti, että viimeistään lisätalousarviossa tällainen leikkaus korjataan ja saadaan paikattua, sillä työ on todella tarpeellista ja tärkeää. Näen kyllä hyvin perusteettomana tällaiset leikkaukset.

**Puhemies Jussi Halla-aho:** Kiitoksia. — Edustaja Koskinen, olkaa hyvä.

**15.44 Johannes Koskinen sd:** Arvoisa puhemies! Ihan viime viikkoina on taas uutisoitu näitä valtion kalliita it-hankkeita, digihankkeita, joille tyypillistä on, että toimitusajat venyvät jopa moninkertaisiksi ja samoin kustannusarviot paukkuvat. Viimeaikaisista esimerkeistä nämä hankalimmat ovat olleet poliisin puolelta, mutta oikeusministeriössäkin on näitä kokemuksia — en väitä, että nykyisen ministerin aiheuttamia, mutta esimerkiksi viime vuonna uutisoitiin tästä vankeinhoidon uudesta tietojärjestelmästä, että sen parissa 12 vuoden aikana painiskeli kolme eri it-toimittajaa ja kustannuskin kolminkertaistui, 40 miljoonaa euroa kaikkiaan, ja käynnistyessään viime vuonna se tuotti heti ongelmia. Näille on tyypillistä se, että on riippuvuus yhdestä toimittajasta, sitten vaihtelevat ne määrätykset, jotka hallinnosta annetaan uuden järjestelmän rakentamiseen, ja sitten tulee yhteensovittamisvaikeuksia. Näistä tyypillisesti aiheutuu se moninkertainen hinta ja ajan kulutus. Olisin ministeriltä tiedustellut, onko nyt jotakin menossa, että saataisiin tämä valtion it-osaaminen koottua niin, että tulevilta vastaavilta ongelmilta vältyttäisiin.

Itse asiassa paljon parjattu Valtion tietokonekeskus aikoinaan, viime vuosituhannella — vaikka siitä sanottiin, että se oli kankea ja kallis — toimi keskimäärin paremmin kuin nämä nyt hyvin hallinnonalakohtaisesti, usein monopoliasemaan nousevien isojen toimintojen kanssa tehtävät sopimukset ja niistä aiheutuvat kokonaiskustannukset. Tärkeätä olisi, että juuri näillä yhteiskunnan perustoiminnoilla, niin kuin poliisilla ja oikeuslaitoksella, olisi hyvin toimivat ja työtä säästävät menetelmät käytössään, eikä olisi niin, että työaikaa tuhrautuu näiden ongelmallisten, häiriöalttiiden järjestelmien pyörittämiseen. Toivon, että mi-

## Budjetin alikohta PTK 72/2023 vp

nisteri ja ministerit tässä ottavat uusia askeleita siihen, että tällainen osaavampi ja hallitumpi it-tilausjärjestely saadaan pyörimään. — Kiitos.

**Puhemies Jussi Halla-aho:** Kiitoksia. — Edustaja Ohisalo, olkaa hyvä.

**15.47 Maria Ohisalo vihr:** Arvoisa puhemies! Kiitän minäkin osaltani lakivaliokunnan puheenjohtaja Eerolaa erittäin rakentavasta työstä, työotteesta ja ylipäättään siitä yhteishengestä, joka meillä on valiokunnassa ollut. Pidetään siitä jatkossakin kiinni.

Aika monessa puheenvuorossa nousi esille tämä ulosottoviranomaisen tiukka tilanne, ja kuten aiemmin mainitsin, se heikentää toki myös mahdollisuuksia siihen tärkeään harmaan talouden torjuntatyöhön. Harmaa talous aiheuttaa taloudellisia menetyksiä yhteiskunnalle, kun veroja ja veronluonteisia maksuja jää saamatta. Arviot näistä menetyksistä vaihtelevat itse asiassa muutamasta sadasta miljoonasta eurosta jopa viiteen miljardiin euroon vuodessa.

Harmaan talouden torjumiseksi tulisikin laajentaa veronumeron käyttöä kiinteistö- ja ravintolapalvelualoilla, ottaa käyttöön fiskaalinen kassajärjestelmä ja tehostaa harmaan talouden torjuntaa muun muassa lisäämällä resursseja Harmaan talouden selvitysyksikön toimintaan. Rakennusalan veronumerosta säädettiin vuonna 2011, se on vähentänyt tehokkaasti harmaata taloutta tällä sektorilla, ja edellinen hallitus laajensi vuonna 21 veronumeron käyttöä myös laivanrakennusalalle. Arvoisa ministeri, tiedustelenkin: miltä nämä esitykset kuulostavat, ja voisitteko yhteistyössä ministerikollegoiden kanssa viedä näitä eteenpäin?

**Puhemies Jussi Halla-aho:** Kiitoksia. — Edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

**15.48 Marko Kilpi kok:** Arvoisa puhemies! Olen tässä nyt toista kautta lakivaliokunnassa, ja pitää minunkin kiitellä siitä yhteistyöstä ja yhteishengestä, mikä siellä on vallinnut. Siellä on erittäin hyvä tekemisen meininki, ja hyvin siellä asiat etenevät. Ja kun nyt tässä tuli jo pikkasen vähän niin kuin vanhoja muisteltua, niin siellähän oli viime kaudella lakivaliokunnan puheenjohtajana oikeusministeri ja silloinkin paljon aikaan saatiin.

Silloin viime kaudellahan me käytiin Norjassa lakivaliokunnan valiokuntamatkalla, ja varmaan ministerikin muistaa niitä keskusteluja, kuinka Norjan lainsäädännössä on voimassa niin sanottu varmuusvankeus. Tämä varmuusvankeus on sellaista lainsäädäntöä, että sillä pystytään pitämään vankeudessa semmoisia henkilöitä, jotka todetaan yhteiskunnalle ja kansalaisille vaarallisiksi niin, ettei heitä voi vapauteen päästää. Tietyin ajoin siellä käsitellään tilannetta, että mitenkä vaarallisuusaste on edelleen olemassa, ja muun muassa Breivik istuu hyvin todennäköisesti lopun elämänsä vankeudessa Norjassa. Norjassa vallitsee kyllä hyvin kattava yhteisymmärrys siitä, että tämä lainsäädäntö on erittäin hyvä.

Meilläkin Suomessa on sellaisia henkilöitä, jotka ovat todellakin pysyvästi vaarallisia yhteiskunnalle ja kansalaisille. Näitä ei paljon ole, mutta riittävän paljon siihen, että tällainen lainsäädäntö meilläkin olisi hyvin aiheellista. Mehän viime kaudella edustaja Keto-Huovisen kanssa teimmekin tästä jo valtiopäivätoimia, että tällainen lainsäädäntö saataisiin myös tänne. Tehän myöskin, perussuomalaiset, sitä hyvin useasti toitte esille, että tällainen olisi. Sehän on leivottu myöskin sinne hallitusohjelmaan sisälle.

Haluaisinkin kysyä ministeriltä, missä vaiheessa tämä nyt etenee ja tuleehan tämä loistava hallitusohjelmakirjaus nyt sitten toteutettua tällä kaudella. — Kiitoksia.

## Budjetin alikohta PTK 72/2023 vp

**Puhemies Jussi Halla-aho:** Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, Sebastian, olkaa hyvä.

**15.51 Sebastian Tynkkynen ps:** Arvoisa herra puhemies! Meillä on Suomessa ollut käytäntö, että rikoksentehtäjä voi olla ensikertalainen vaikka kymmenen kertaa. Tähän tulee muutos, kun jatkossa ensikertalainen voi olla vain sen yhden kerran. Meillä on tapauksia, joissa väkivaltarikollisia on päästetty vapaaksi ja nämä ovat yhä uudelleen syyllistyneet henkirikoksiin. Tähänkin tulee muutos, kun varmuusvankeus otetaan käyttöön. Jos rikos liittyy katujengin toimintaan, jatkossa tämä tulee koventamaan tuomittavaa rangaistusta. Nämä löytyvät painettuna hallitusohjelmasta, ja valmistelut ovat ensi vuonna vauhdissa.

En tiedä, ovatko nämä kaikki kiristykset sellaisia, joihin vasemmistoliitto viittaa nyt omassa vastalauseessaan rangaistuspopulismilla. Se, mikä teille näyttäytyy rangaistuspopulismina, on suurelle osalle pitkään odotettuja uudistuksia. Nyt odotus palkitaan, kiitos tämän hallituksen, ja ihan mahtavaa, että meillä on oikeusministerinä edellisen kauden lakivaliokunnan erinomainen puheenjohtaja, nyt oikeusministeri Leena Meri. — Kiitos.

**Puhemies Jussi Halla-aho:** Kiitoksia. — Ministeri Meri, viisi minuuttia, olkaa hyvä.

**15.52 Oikeusministeri Leena Meri:** Kiitos kaikille! En tiedä, olenko erinomainen, mutta parhaani aina yritän, ja sillä ohjeella mennään.

Aloitan tuosta ihan loppupäästä. Todellakin, meillä on tulossa rangaistuspuolelle merkittäviä muutoksia ja me pääsemme tähän päivään. Tapasin Ruotsin oikeusministeri Strömmerin, he harkitsevat myös tätä varmuusvankeuden käyttöönottoa, ja olen itse menossa vierailulle tammikuussa Norjaan ja Ruotsiin. Tämä on trendi, joka tulee. Meillä on tietysti nyt valmistelu käynnissä, mutta haaste on kyllä se, miten se toteutetaan yhdistelmä-rangaistuksen kanssa, miten tuomioistuin tulee sitten valitsemaan — tätä olen itse pohtinut. Kun meillä on monia työkaluja, niin miten me lähdetään se toteuttamaan niin, että se varmasti tulee voimaan? Mutta sitä varten meillä on lakimiehiä siellä ministeriössä, että he ratkovat näitä ongelmia, tietysti yhdessä minun kanssani.

Ensi keväänä olisi tarkoitus tulla tuo ensikertalaisuussäännön poisto, eliikkä kun olet vankilassa, voit olla ensikertalainen vankilassa vain kerran. Näinhän se on normaalijärjelläkin, ettei voi olla monta kertaa ensi kertaa siinä ja tässä tilanteessa, vaan tämä alennus niin sanotusti poistuu.

Sitten täällä tuotiin esille ulosotto — minä haluan tähän vastata, niin että ei aika loppu kesken. Eliikkä siellä on aika paljon merkittävästi siirtyviä määrärahoja, ja oikeusministeriössä on arvioitu, että näiden siirtyvien määrärahojen avulla, vaikka siellä on alijäämää ensi vuodelle, ulosotto pärjää, mutta ehdottomasti me seurataan tätä tilannetta. Tämä ei tarkoita sitä, että ulosottotoimi ja pakoteasiat jäisivät hoitamatta. Nehän ovat absoluuttisen tärkeitä.

Sitten täällä kysyttiin tästä oikeudenhoidon saatavuudesta. Se on äärettömän tärkeä, ja sitä varten meillä on paljon erilaisia toimia. Ensinnäkin kun tuomioistuimet ovat ruuhkaisia, niin meillä on siis rikos-, riita- ja hakemusprosessien sujuvoittamistoimia käynnissä. Esimerkkinä syyteneuvottelujen laajentamista koskeva työryhmä on jo aloittanut toimintansa. Samaten me haetaan sitä, miten me saataisiin pieniä riita-asioita kehitettyä: onko se sitten niin sanottu pienriitamenettely tai pienten riita-asioden menettely, nimellä ei ole merkitystä, mutta että saataisiin tällainen pienempien riita-asioden hoitaminen helpommaksi ja kustannus kevyemmäksi ihmisille tuomioistuimissa. Sitä harkitaan ja pohditaan

## Budjetin alikohta PTK 72/2023 vp

tällä hetkellä. Ja oikeusapua ja sen saatavuutta kyllä parantaa sekin, että tulee panostus edunvalvonta- ja oikeusapupiireille, tämä 3,2 miljoonaa. Sehän tarkoittaa myös sitä, että he saavat lisää henkilökuntaa, ja silloin mahdollisuus saada oikeusapua paranee. Toki tietysti puhelinpalveluitahan saavat kaikki, jos semmoisen äärellä pystyy olemaan.

Sitten tästä tasosta. Se 90 miljoonaa, mikä siinä oikeudenhoidon selonteossa on, sehän on se, mikäli nostettaisiin ja lisättäisiin palveluita, esimerkiksi muutettaisiin oikeusavun tuloarvoja. Valitettavasti siihen ei nyt ole rahoitusta, mutta tämä 75 miljoonaa, joka tulee täytettyä tällä kehyskaudella, täyttää täysimääräisesti lakivaliokunnankin edellyttämät nykyisten tehtävien rahoitustarpeet, niin että se tulee kyllä sitä kautta täytettäväksi. Me tarkkaillaan koko ajan tietysti tätä niin sanottua pullonkaulailmiötä, että jos sinne tulee pullonkauloja, niin sinne pitää laittaa lisää rahaa, mutta se on juuri niin kuin edustaja Keto-Huovinen viisaasti sanoi. Me viime kaudellakin lakivaliokunnassa tätä paljon käsiteltiin, että se pelkkä raha ei ratkaise, jos ei ole henkilöitä, keitä palkata. Ja nyt on haasteena se, mistä me saadaan kokeneita tai muutenkaan lakimiehiä esimerkiksi tuomioistuimiin tai syyttäjiksi. Opetus- ja kulttuuriministeriössä on menossa tällainen selvitys koulutustarpeiden lisäämisestä tai täydennys- ja muutokoulutuksesta, ja toivon, että sieltä tulisi jonkinlaisia ehdotuksia. Mutta tämä on haaste, tätä ei pelkällä rahalla voi ratkaista. Siihen tarvitaan myös toimintatapojen muutosta ja tietysti sitä, että kun saadaan nyt lisää rahaa, niin se ymmärtääkseni kyllä lisää sitä pito- ja vetovoimaa, koska jos sinä olet yksin töissä ja siellä on jatkossa viisi työkaveria, niin totta kai se vetää sinne paremmin myös lakimiehiä. Mutta tämä on haaste.

Sitten myönnän tässä, että vielä sekin on haaste, että me saadaan pidettyä se niin, että niitä rahoja ei jouduta ottamaan henkilöstöstä. Yritän etsiä koko ajan virkamiestenkin kanssa järkeviä keinoja, mutta oikeusministeriön hallinnonalalla ei kauheasti ole leikattavaa, mistä leikkaisi, kun ne ovat lakisääteisiä oikeusturva- ja oikeusvaltiopalveluita. Tästä syystä tuo 175 000 euroa rauhanjärjestöistä on leikattu — mutta minusta jotenkin näyttää siltä, että se on aivan väärässä paikassakin. Senhän pitäisi tietenkin olla OKM:n hallinnonalalla. Siellä on kaikkia muitakin näitä, ja huomasin nyt itse, että siellä on itse asiassa ollut tällä vuodella yksi sama pieni yhdistys, jota tuetaan nyt OKM:nkin puolella. Eliikä täällä on kyllä aika paljon päällekkäisyyttä näissä. — Selvä, nyt loppuu aika vissiin. Minähän olisin tässä vaikka kuinka kauan, mutta aika loppui. — Kiitos.

**Puhemies Jussi Halla-aho:** Kiitoksia, ministeri. — Oikeusministeriön pääluokan käsitteelyyn varattua aikaa on vielä jäljellä noin puoli tuntia. Käytämme sen siirtymällä asiakohdan 4 yleiskeskusteluun. Jatkamme sitä ja sitten alamme... Ilmeisesti edustajat Hopsu ja Mehtälä ovat pyytäneet tähän oikeusministeriön hallinnonalaan uudet puheenvuorot. Siinä tapauksessa emme vielä päätäkään tätä yleiskeskustelua. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

**15.59 Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Joo, olisin pyytänyt vastauspuheenvuoroa. — On tosiaan niin, että rauhantyön järjestöt siirrettiin aikanaan käsittääkseni juuri sieltä opetus- ja kulttuuriministeriön alta sinne oikeusministeriön alle, ja varmaan on hyvä tarkistaa, mikä ajatus siinä on ollut silloin aikanaan taustalla, kun ne rahoitukset ja momentit on sinne siirretty. Olen ymmärtänyt, että ne tehtävät ovat hieman eri tyyppisiä, mihin sieltä OKM:n alta rahoitusta tulee, verrattuna näihin OM:n alla oleviin, mutta joka tapauksessa mielestäni oleellista on, että se rahoitus saadaan turvattua. Toki varmaan hallinnollisesti myös helpottaisi, jos olisi yksi ministeriö, josta sitä rahoitusta tulee.

## Budjetin alikohta PTK 72/2023 vp

**Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko:** Edustaja Mehtälä.

**16.00 Timo Mehtälä kesk:** Arvoisa puhemies! Ajattelin nostaa esille tämän tässä käsitellyssä olevan asian, että meillä on suunnitteilla Rikosseuraamuslaitoksen osalta vankiloitten rakentamista Turkuun, Vantaalle, Tampereelle ja Uudellemaalle. Lakkautuslistalla ovat Köyliö, Sukeva, Juuka, Kestilä, Sulkava, Käyrä, Vilppula, Pyhäselkä, Mikkeli ja Kylmäkoski. Nyt kun ajatellaan työntekijöitten liikkumista, niin meillähän on yleensä täällä pääkaupunkiseudulla semmoinen ajattelutapa, että työntekijät liikkuvat tänne pääkaupunkiseudulle päin, mutta eivät sitten vastaavasti niinkään tuonne maakuntiin päin. Olen itse ollut Kestilän vankilassa töissä aikoinaan, ja olen todennut, että tällaiset pienet maaseutuvankilat ovat erittäin hyviä vankeinhoidon kannalta. — Tämä tässä. Kiitos.

**Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko:** Kiitos. — Edustaja Reijonen.

**16.01 Minna Reijonen ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Kävin vierailulla Sukevan vankilassa, tai olimme etänä tai osa kävi paikan päällä siellä, ja ihan haluaisin kysyä ministeriltä: Ymmärtääkseni on ollut näin, että ei ole ollut tarkoitus Sukevaakaan lakkauttaa, vaikka tämmöisiä huhupuheita on laitettu jostain ihmeellisestä suunnasta liikenteeseen. Mutta eikö olekin näin, että Sukevan vankilaa ei ole tarkoitus lakkauttaa? — Kiitos. [Juho Eerola: Ei lakkauteta!]

**Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko:** No niin, sitten oikeusministeri. — Ai jaa, siellä on Hoskonen vielä. Jos sopii, niin ottakaa kaikki nyt ne puheenvuorot, jotta ei käy näin, että joku jää huomaamatta. Eli kaikki, jotka haluavat tähän vielä, niin nyt. — Mutta nyt Hoskonen puhuu.

**16.02 Hannu Hoskonen kesk:** Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Todellakin olen huolissani tästä vankilaverkon ylläpidosta. En jaksa ymmärtää, arvoisa ministeri, että meillä on ajattelumalli tässä maassa sellainen, että joku toimiva järjestelmä lakkautetaan ja siirretään muualle ja rakennetaan valtavan kallis uusi tila, ja Senaatti-kiinteistöt pitää huolen, että sen vuokrat ovat aivan tähtitieteellisiä, jolloin vanhan omaisuuden, joka on ollut käytökelpoista, arvo romahtaa nolleen. Sitten rakennetaan jonnekin tänne kalliille paikoille, missä pelkkä tontti maksaa enemmän kuin ne muut rakennukset, jotka juuri lakkautettiin. Tällainen taloudenpito... Toivottavasti te, arvoisa, suuresti kunnioittamani oikeusministeri, nyt tartutte tomerasti tähän tilanteeseen. Ei tämä näin voi olla. Niin kuin edustaja Mehtälä omassa puheenvuorossaan äsken hyvin todisti, nämä maaseudulla olevat vankilat ovat vankeinhoidon kannalta parhaita mahdollisia paikkoja, joissa on mahdollisuus osallistua monenlaisiin töihin, ja se on tavallaan turvallisempi ympäristö, kun kuitenkin se herättää aina tunteita, kun vankila alueelle rakennetaan. Toivon, että tässä ministeri toimii tomerasti, kuten tähänkin asti.

**Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko:** Nyt on ministerin... — Jaha, edustaja Koskinen. [Leena Meri: Mistä näitä puheenvuoroja oikein tulee näin ripsotellen?]

**16.03 Johannes Koskinen sd:** Arvoisa puhemies! Tämä oli kyllä jo toista minuuttia tuossa listalla. [Aki Lindén: Puhemies kehotti!]

## Budjetin alikohta PTK 72/2023 vp

Täällä useatkin edustajat edellä totesivat vankiloiden hyvästä toiminnasta muuallakin kuin kaupunkien keskustoissa. Tämä on todella askarruttanut, minkä takia Risen kautta tuotiin tällainen aika lailla utopistinen suunnitelma, että keskitettäisiin isoihin kaupunkeihin vankilat kaiken muun keskittämisen jatkoksi ja tyhjennettäisiin nämä hyvin toimivat esimerkiksi Kylmäkosken tapaiset, joka on parikymmentä kilometriä Tampereesta ja tuore laitos noin suhteessa näihin tosi vanhoihin vankiloihin. Tässä kyllä kannattaisi laittaa uudelleen arvioitavaksi koko tuo suunnitelma. Sinänsähän vankeinhoidossa pitää jatkuvasti miettiä niitä menetelmiä, miten erityyppiset vankeutta suorittavat sijoitetaan minkälaisiin tehtäviin, mutta se, että niin kuin ihan opillisesti lähdetäisiin isoja, keskitettyjä laitoksia suurkaupunkeihin tekemään ja sulkemaan pienemmät, ei vaikuta Suomen oloissa mitenkään järkevältä eikä perustellulta.

**Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko:** No niin, ja nyt taitaa olla... Sitten Elomaa.

**16.05 Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Kiitän oikeusministeriötä ja oikeusministeriä siitä, että ulosotossa olevien asioita on otettu huomioon ja katsottu myös tulevaisuutta heidän kannaltaan, ja kysynkin muun muassa tästä suojaosuuden tilanteesta. Kysyisin oikeusministeriltä, paljonko tulee palautetta siitä — otetaan vaikka esimerkiksi eläkeläinen, joka saa pientä eläkettä ja jolla vielä olisi 15 vuotta maksettava ulosottoa, ja hyvin paljon menee korkoihin ja oheismenoihin, kun sitä lyhennystä maksaa, ja se pääoma ei oikein siitä sitten vähene ja jaksaminen on aika kortilla tässä — olisiko mitään mahdollisuutta, että jonkun näköistä helpotusta tulisi, että se pääoma voisi lyhetä vähän tiuhemmin ja näihin sivumenoihin ei menisi niin kauheasti. Se auttaisi monen kohdalla ja innostaisi maksamaan sitä ulosottoa tulevaisuudessakin. — Kiitos.

**Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko:** Kiitos. [Leena Meri: Joko nyt?] — No nyt. Olkaa hyvä, ministeri Meri, kolme minuuttia.

**16.06 Oikeusministeri Leena Meri:** Ei, tähän on oikein mukavaa. Tosi hyviä kysymyksiä.

Nyt ensin vastaan tähän ulosottoasiaan. Elikkä olen asettamassa työryhmän, se alkaa tuossa vuoden alussa suurin piirtein, jossa käydään läpi hallitusohjelmakirjaus tästä ulosottolain uudistuksesta ja joka liittyy muutenkin tähän talouden hallintaan. Siinä yhteydessä selvitetään myös tämä maksuunsaantijärjestys ja miten se voisi olla. Elikkä tämä työryhmä aloittaa työnsä. Ja tässä samassa toivon tietysti, että katsotaan tätä tämän hetken suojaosuuden osittain hieman epäonnistunutakin kohdentumista. Katsotaan, jos se työryhmä saisi meille hyviä ehdotuksia, niin tuon oikein mielelläni.

Sitten minä siirryn näihin vankiloihin. Minä en oikeastaan tiedä, kun minä olen aika monta kertaa jo kesästä asti antanut julkisuudessa haastatteluja ja kertonut täälläkin, mutta nyt minä sanon sen vielä kerran, että tämä hallitus ei ole lakkauttamassa yhtään vankilaa. [Hannu Hoskonen: Hyvä, kiitos! — Juho Eerola: Tämä on sanottu täällä moneen kertaan!] Mutta jos joku vankila menee esimerkiksi käyttökieltoon, kun meillä on huonokuntoisia vankiloita, niin sillehän minä en mitään voi. Tämän ”mutta” olen aina sinne perään sanonut, että sitä minä en tietenkään voi edellyttää, että siellä ollaan katto niskassa.

Tämä Risen vankilaverkoston selvityshän on tehty aikaisemmin. Se on heidän selvityksensä ja heidän ajatuksiaan. Poliitikot päättävät, haluavatko lisää selvityksiä vai otetaanko



## Budjetin alikohta PTK 72/2023 vp

sieltä selvityksistä jotakin. Tälle hallitukselle, hallitusneuvotteluissa olleille, Rise ei ehdottanut lakkautuksia. Että minä en nyt tiedä, mistä nämä kaikki luettelot ovat. Toki on ihmisiä, jotka ovat joistakin asioista eri mieltä, mutta minä ja tämä hallitus olemme sitä mieltä, että kun me tarvitsemme vankiloita, käytössä olevat vankilat pysyvät käytössä, ja että erityisesti niitä on tasaisesti ympäri maata.

Tästä syystä meillä on hallitusohjelmassa kirjaus, että hallitus huolehtii siitä, että vankilaverkosto on riittävän laaja, että yksiköt ovat sijainnin, valvonnan ja henkilöstön saatavuuden kannalta mahdollisimman tarkoituksenmukaisia ja että vankipaikkojen ja varmuusosastojen määrä vastaa tarvetta. Ei ole mitään järkeä, että laitetaan tyyliin kahteen kaupunkiin jumalattomia laitoksia. Huomasimme sen jo korona-aikana, huomaamme sen siitä, että eri ihmisiä pitää sijoitella turvallisuussyistä eri paikkoihin, ja tietysti juuri tämän henkilökunnan saatavuuden takia. Ja kun tosiasia on se, että me tulemme tarvitsemaan lisää vankiloita, sen takia olen saanut rahaa vankilahankkeisiin, että lähdetään selvittämään niiden lisärakentamista. Mutta kyllä meidän pitää ruveta ratkomaan sitäkin, että tuossa 2030-luvulla meillä pitää olla peruskorjauksia myöskin, että sekin tässä pitää hoitaa.

Mutta kiitos, hei, tosi paljon, lakivaliokunnan puheenjohtajaa unohdin tuossa aikaisemmin kiittää hyvästä työstä ja hyvästä keskustelusta. Ja saa vielä kysyä, jos on aikaa ja jos puhemies sallii.

**Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko:** No niin, nyt ei näytä täällä olevan enempää puheenvuoropyyntöjä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.